

The Diak logo consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The letter "i" has a small white dot, and the letter "k" has a small white crossbar. The background of the top half of the page features a large, abstract graphic of overlapping pink and white curved shapes.

Aapo Rikala
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan
ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), diakoni
Opinnäytetyö, 2018

SILLANPÄÄASEMA

Päivänavausten äänitetuotanto Kallion seurakunnassa

TIIVISTELMÄ

Aapo Rikala

Sillanpääasema – Päivänavausten äänitetuotanto Kallion seurakunnassa

38 sivua, 2 liitettä

11/2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosionomi, diakoniatyö

Tässä opinnäytetyössä luotiin malli, jossa seurakunnan tuottamat päivänavaukset kouluille voidaan tuottaa etukäteen äänitteiksi, jotka välitetään kouluille keskusradion kautta toistettaviksi. Malli nimettiin Sillanpääasemaksi ja se luotiin Kallion seurakunnan käyttöön. Valmiit ohjelmat tallennetaan Nuori kirkko ry:n sivuille podcast-pankiksi, jossa ne ovat vapaasti käytettävissä päivänavauksiksi tai opetuksen tueksi. Malli soveltuu myös muiden seurakuntien käyttöön ja toteutuvan podcast-pankin täydentäminen on mahdollista myös muista seurakunnista.

Mallin mukaan päivänavausäänitteitä voivat tuottaa seurakuntien työntekijät yksin tai yhdessä nuorten kanssa. Nuorten kanssa työskennellessä äänitteiden tekemisessä on kyse ennen kaikkea mediakasvatuksesta. Päivänavausäänitteiden sisällössä painottuvat diakoniset aiheet. Näin ollen kyse on myös uskontokasvatuksesta.

Tätä opinnäytetyötä varten ohjelmia tehtiin yhdessä Kallion seurakunnan toiminnassa aktiivisesti mukana olevien nuorten ja seurakunnan nuorisotyöstä vastaavan pastorin kanssa. Nuori kirkko ry:n yhteyshenkilönä toimi yhdistyksen viestintäjohtaja.

Mallille, joka mahdollistaa helpon tavan työskennellä yhdessä nuorten kanssa ja vastaa seurakuntien ja koulujen päivänavaustarpeeseen, on olemassa selkeä tarve. Opinnäytetyön jättämisen aikaan podcast-pankki ei ollut vielä valmis, mutta se saatiin hyvään alkuun.

Asiasanat: päivänavaukset, mediakasvatus, uskontokasvatus, podcast-lähetys

ABSTRACT

Aapo Rikala

Sillanpääasema.

Production of morning assembly recordings for Kallio parish

38 p., 2 appendices

November 2018

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Option in Diaconal Work

Bachelor of Social Services

In this study, a new model was created for producing morning assemblies for schools. Morning assemblies produced by the church or local parish can be recorded and distributed to schools to be broadcasted. The model is named Sillanpääasema (bridge-head) and it was created for the Kallio parish in Helsinki. The recordings were saved as podcasts into the website of Nuori Kirkko ry (Young Church). They can be used freely in morning assemblies or in education. The model is available for use in all parishes.

In this project, the recordings were made in cooperation with young people active in the Kallio parish, along with the priest in charge of youth work. Communications manager from Nuori kirkko ry was also involved.

When morning assembly recordings are made in cooperation with young people, the work can be seen as media education. The topics covered in the recordings mainly concern the social work of the church. Thus, the recording work can also be seen as religious education.

Along the way, it became clear that there is a need for this kind of combination of an easy way to work together with young people and at the same time produce morning assembly material for schools.

Keywords: morning assembly, media education, religious education, Podcasts

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KESKEISET KÄSITTEET	6
2.1 Uskontokasvatus ja mediakasvatus.....	6
2.2 Päivänavaukset.....	7
2.3 Sillanpääasema ja diakonia	8
2.4 Uskonnonvapaus laissa	9
2.5 Uskonnonopetukseen liittyviä myyttejä.....	9
3 YHTEISTYÖKUMPPANIT	11
4 TEKIJÄNOIKEUDET	13
5 PÄIVÄ AVATAAN PÄIVÄNAVAUKSELLE.....	15
5.1 Päivänavauksen historia.....	15
5.2 Päivänavauksen tarkoitus ja tavoitteet	15
5.3 Tilastoja	17
6 SILLANPÄÄASEMAN SYNTY	19
6.1 Alkukartoitus	19
6.2 Radio-ohjelman ja päivänavauksen tuottaminen	22
7 SILLANPÄÄASEMAN TYÖVAIHEET	23
7.1 Radio ja podcast.....	23
7.2 Askeleet kohti ohjelmaa.....	24
7.3 Äänitustyötä Kalliossa	25
7.4 Haasteita ja mahdollisuuksia	27
7.5 Markkinointi	29
8 POHDINTA	31
LÄHTEET	36
LIITE 1. Sähköposti alueen kouluille	39
LIITE 2. Vanhempien suostumus	41

1 JOHDANTO

Seurakunnat toteuttavat päivänavauksia lähes kaikissa kouluissa. Yleinen tapa on koota oppilaat yhteen koulun juhlasaliin tai liikuntasaliin ja pitää päivänavaus oppilaiden kesken yhdessä. Toinen tapa on käyttää koulun keskusradiota viestin välittämiseen. Yhteen kokoontuminen antaa seurakunnalle työntekijän myötä kasvot. Koulun keskusradion kautta kontakti jää tässä suhteessa ohuemmaksi. Koulun keskusradiossa pidettävään päivänavaukseen saattaa sisältyä myös suorittamisen jännitystä, jota pyrin tämän työn avulla ratkaisemaan.

Tässä opinnäytetyössä on tavoitteena kehittää koulun keskusradion kautta pidettävälle päivänavaukselle uusi tapa toimia. Toteutustapa haetaan radion puolelta. Päivänavauksen voi tehdä etukäteen nauhoitteeksi tai tallenteeksi, joka voidaan kuunnella koulun keskusradion kautta. Projekti on nimeltään Sillanpääasema.

Sillanpääaseman nimi johdattaa Kallion seurakuntaan Pitkänsillan pohjoispuolelle. Nimi kertoo myös saavutetusta asemasta – siitä, kuinka paikallisesti on jo päästy kouluun yhteistyön merkeissä. Siteet ovat jo olemassa. Sillanpääasema viittaa myös koulun keskusradioon välineenä, valmiin ohjelman välittäjänä. Päivänavauksen muoto voi olla sama kuin radio-ohjelmalla, vaikka väline on toinen. Radioaseman ja FM-taajuuden sijaan on Sillanpääasema.

Päivänavauksen tekeminen etukäteen tallenteeksi tuo hyötyjä, joita ei ole perinteisessä päivänavauksessa ollut. Suoran lähetyksen kauhu saattaa vähentyä sillä, että oman tekstin voi rakentaa äänitteeksi etukäteen rauhassa. Päivänavauksia voi tehdä myös vuosikellon kanssa useampia kerralla. Äänitteisiin voi hakea radiomaisuutta. Sillanpääasemassa luodun mallin vartenotettavin puoli on se, että samalla äänitteellä voi tavoittaa kaikki alueen koulut samanaikaisesti. Sillanpääasema toteutetaan Kallion seurakunnassa ja yhteistyökumppaniksi on muodostumassa Nuori kirkko ry, jonka nettisivuille valmiit päivänavaukset lopulta päätyvät. Päivänavausten sisällöt kumpuavat diakoniatyöstä.

Tässä raportissa kerron Sillanpääaseman työvaiheista, ilon hetkistä ja epäonnistumisista. Pohdintaosuudessa esittelen vaihtoehtoja taata Sillanpääaseman jatkuvuus.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Opinnäytetyössä keskeisiä käsitteitä ovat uskontokasvatus, mediakasvatus, päivän-avaukset ja diakoniatyö. Määrittelen ne tässä. Käsittelem myös uskonnonvapautteen liittyvää lainsäädäntöä.

2.1 Uskontokasvatus ja mediakasvatus

Uskontokasvatus on eettistä kasvatusta. Uskontokasvatuksessa käsitellään hyvää ja paha, oikeaa ja väärää. Eettisyys ja moraalisuus ovat siinä keskiössä. Kirkollisessa viitekehyksessä korostetaan ihmisen ainutkertaista yksilöllisyyttä. Kristillisyydessä pahan voittaminen on Jumalan armon kautta mahdollista. Uskontokasvatus on osittain koulun vastuulla, osansa tekee koti ja myös kirkon työssä on mahdollisuus tukea tätä kasvua. (Salminen 2001, 4.)

Uskontokasvatus kulkee lapsen mukana esiopetuksesta läpi koulupolun. Esiopetuksessa ei ole erillisiä oppiaineita vaan tiedonaloja ja sisältöalueita. Päivähoidossa uskontokasvatus sisältyy kasvatustavoitteisiin. (Kallioniemi 2001, 39.) Peruskoulussa uskonto onkin jo oppiaine. Uskontokasvatus on yhteistyötä. Yhteistyöverkosto rakentuu kasvattajasta, kollegoista, vanhemmista ja lapsista. Kasvatustyötä tekevien opettajien ammattieettiset ohjeet ja arvot rakentuvat humanistisesta ihmiskäsityksestä ja YK:n ihmisoikeuksien julistuksesta. Sieltä nousevat arvot ovat ihmisarvo, totuudellisuus, oikeudenmukaisuus ja vapaus. (Tirri 2001, 97.)

Uskontokasvatus on lakiin ja sopimukseen perustuvaa. Keskeisimmät lait ovat Suomen perustuslaki, uskonnonvapauslaki ja varhaiskasvatuslaki. Lapsella on oikeus uskontoonsa. Huoltajat saavat päättää lapsensa uskonnon ja katsomussuunnan. Suomen perustuslaissa taataan yhdenvertaisuus, sekä omantunnon ja uskonnon vapaus (L 731/1999). Uskonnonvapauslain mukaan (L 453/2003) jokaisella on oikeus päättää uskonnollisesta asemastaan. Tässä uskonnollisen yhteisön valinnassa päätöksen tekevät huoltajat yhdessä lapsen kanssa. Varhaiskasvatuslaissa (L 36/1973) määritellään tarkemmin sitä, kuinka lapsen kokonaisvaltaista kasvua tuetaan. Myös YK:n lapsen

oikeuksien yleissopimuksella pyritään luomaan turvallisen kasvuympäristön rajat lapselle. (YK:n yleissopimus lasten oikeuksista.)

Mediakasvatuksen tarkoitus on kasvattaa kansalaisia, jotka suhtautuvat mediakulttuuriin vastuullisesti ja joilla on perusvalmiudet mediateknologian käyttöön. Tavoitteena on kasvattaa kriittisiä ja luovia yksilöitä. Mediakasvatuksessa se tapahtuu omalla mediatuottamisella ja mediaesitysten analysoinnilla. Mediakasvatuksessa harjaannutetaan tunnistamaan itseensä kohdistuvia ulkopuolisia vaikutteita ja motiiveja. (Sintonen 2005, 28.)

Mediakasvatuksessa yhdistyy informaatiolataus kahdesta suunnasta, mediasta ja kasvatuksesta. Mediakasvatuksessa oppilaan itsearviointitaidot kasvavat samalla kun hänen tietoisuutensa mediasta lisääntyy. Lasten mediakasvatus vahvistaa mediakulttuurissa elämisen valmiuksia ja taitoja. Näillä tuetaan osallisuuden kasvua, mediasuhteiden tiedostamista ja kriittistä medialukutaitoa. Lasten ja nuorten mediakasvatus vaatii tekijältään kasvatustieteellistä osaamista ja ymmärrystä median lainalaisuuksista. (Merilampi 2014, 29.) Koulujen päivänavaukset voisivat toimia harjoittelun ja oppimisen paikkoina. Sillanpääasemassa päivänavausten tekeminen yhdessä nuorten kanssa on mediakasvatusta ja uskontokasvatusta. Seurakunnan työntekijällä on vahvaa osaamista sisällön puolelta, kouluissa pedagogiselta puolelta. Yhdistämällä näitä osaamisia luodaan vahvaa perustaa lapsen kasvulle ja ymmärrykselle mediasta. (Mediakasvatusseura.)

2.2 Päivänavaukset

Päivänavaukset ovat koulupäivän alussa tilaisuuksia tai hetkiä, jotka johdattelevat päivän toimintoihin. Niiden sisältönä on usein jokin ajankohtainen asia tai koululaisia koskettava tilanne. Kirkon työntekijöiden toteuttamissa päivänavauksissa käsitellään kristillisyyteen liittyviä teemoja. Päivänavauksista on käytetty nimitystä aamunavaus tai aamuhartaus. Tässä työssä käytän vakiintunutta ilmaisua päivänavaus. Päivänavauksia on yleensä pidetty kokoontumalla koulun yhteiseen tilaan (liikuntasali, juhlasali) tai kuuntelemalla koulun keskusradiota kautta. Keskusradiota ei kaikissa kouluissa käytetä.

Päivänavaukset ovat pakollisia. Perusopetusasetuksessa (A 852/1998) ilmaistaan asia lyhyesti yhdellä lauseella: ”Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella”. Seurakunnan päivänavauksella on tähän viitaten oikeutuksensa.

Koulun keskusradiossa pidetyn päivänavauksen muoto on lähellä radiopuhetta. Radiolähetys on suoraa puhetta. Radio-ohjelma on nauhoitettu äänite, joka lähetetään kanavalla. Lähetys on tapahtuma, jossa radioidaan tapahtuvaa suoraan. (Kujala 1998, 42.) Koulun keskusradion päivänavaukset ovat olleet luonteeltaan suorina lähetyksiä. Äänittämällä päivänavaus etukäteen saadaan muodoltaan äänite, joka kuulostaa radio-ohjelmalta.

2.3 Sillanpääasema ja diakonia

Diakoniatyö on kristillisestä lähimmäisenrakkaudesta nousevaa auttamistyötä ja oikeudenmukaisuuden vaatimusta. Diakoniatyössä kohdataan kaikkein heikoimmassa asemassa olevat. Diakoniatyöllä on vahva yhteiskunnallisen vaikuttamisen merkitys. (Salojärvi 2018, 103.)

Kirkon työmuodoista diakoniatyö on vuodesta toiseen kirkon arvostetuinta työtä. Vuosi vuoden jälkeen diakoniatyön tarpeellisuus ja merkitys yhteiskunnassa kasvaa. Diakoniatyön merkitystä voisi korostaa myös kirkon nuorisotyössä. Sillanpääaseman diakoninen ulottuvuus nousee käsiteltävistä aiheista. Sosiaalinen vastuu, yhteisöllisyys ja toisesta välittäminen ovat aiheita, jotka näkyvät diakoniatyössä. Näiden käsittely päivänavauksissa olisi johdonmukaista kirkon julistuksen näkökulmasta. Kallion seurakunnan alueella aiheita ja yhteistyötahoja on helppo löytää. Kalliossa toimii moni matalan kynnyksen järjestö ja erilaisia sosiaalialan toimijoita. Päivänavausten syvyyttä ja sisältöä ei tarvitse kaukaa lähteä hakemaan.

2.4 Uskonnonvapaus laissa

Suomen perustuslaissa (L 731/1999) säädetään, että uskonnon ja omantunnon vapau-
teen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oi-
keus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvolli-
nen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.

Kun tuon edellä kirjoitetun googlettaa, niin tuloksena ei ensimmäisenä olekaan laki-
teksti viralliselta sivulta Finlexistä vaan hakutuloksena ruudulle tulee uskonnonva-
paus.fi -nettisivusto. Laissa ei puututa suoranaisesti koulun uskonnonopetukseen. Tätä
lakia kuitenkin tulkitaan usein tuon negatiivisen uskonnonvapauden puolelta. Koros-
tetaan oikeutta olla harjoittamatta uskontoa. Tämä on kaventanut koulujen uskontoon
liittyvää ilmaisua. Olisi silti hyvä muistaa aina lapsi, lapsen kokemus, maailman hah-
mottaminen ja oppiminen. Lapsella on myös oikeus uskontoonsa.

Koulun uskonnonopetuksen tulisi olla koulutetun opettajakunnan käsissä. Tämä aset-
taa haasteita, kun koulussa saattaa olla oppilaita kymmenistä eri uskonnollisista yhtei-
söistä. Evankelis-luterilaisessa opetuksessa vaatimus on usein helppo täyttää. Myös
ortodokseille löytyy opettaja helposti. Pääkaupunkiseudulla katolisen uskonnon opet-
taja löytyy, mutta monen muun kristillisen kirkon kohdalla ei välttämättä. Usein nämä
eri kristillisiin uskontokuntiin kuuluvat oppilaat ovatkin evankelis-luterilaisen opetuk-
sen parissa. Eri uskontojen opetuksia on kuitenkin yhdistetty onnistuneesti monessa
koulussa. Esimerkiksi Pitäjänmäen peruskoulussa osa uskonnonopetuksesta on erik-
seen, osa yhdessä. (Kati Aaltio, henkilökohtainen tiedoksianto 15.4.2018.)

2.5 Uskonnonopetukseen liittyviä myyttejä

Peruskoulussa tapahtuvaan uskonnonopetukseen ja uskonnon harjoittamiseen liittyy
myyttejä. Näitä myyttejä romuttaa Martin Ubani kirjassaan Peruskoulun uskonnon-
opetus.

Peruskouluissa opettajat ja oppilaat joutuvat suotta olemaan varuillaan uskonnollisten
kysymysten äärellä. Ubanin mukaan tunnustuksellisuuden liittyy kahdeksan myyttiä.

Niistä puolet liittyvät opetukseen ja koulunkäynnin arkeen. Puolet osaltaan liittyvät seurakunnan työntekijän rooliin. (Ubani 2013, 81.)

Keskeisimpänä myyttinä on käsitys, ettei seurakunnan työntekijä voisi enää pitää päivänavauksia. Tämä liittyy tuohon negatiiviseen uskonnonvapauden ajatukseen. Seurakunnan työntekijä voi pitää päivänavauksen. Siihen osallistuminen on mahdollista eri uskontokuntaan kuuluvalla vanhempien suostumuksella. Ehkä ongelma tulee kuitenkin siinä, kuinka suojata oppilas ”sopimattomalta hartauden harjoitukselta”. Koulun juhlasalissa tapahtuvan hartauden sijaan voi etsiä korvaavan tilan. Koulun keskusradion kautta tulevalta puheelta ja musiikilta suojautuminen onkin vaikeampaa.

Kouluissa saa laulaa suvivirttä, vaikka toisin kuulee väitettävän. Suvivirsi kuuluu olennaisesti suomalaiseen kulttuuriin. Sen laulamatta jättäminen on kuitenkin jokaisen oikeus. Tuo virsi ja joulujuhlan viettäminen on uskontokasvatusta ja suomalaista juhla-perinnettä, eikä niitä todellisuudessa tarvitse karsia koulun käytännöistä. Oppilaan saa viedä myös kirkkoon, sillä olennaista on oppia myös se, millaisissa tiloissa ja millä tavoin Suomessa uskontoa harjoitetaan. Kyse on yleissivistyksestä ja suomalaisen kulttuurin tajuamisesta. (Ubani 2013, 82.)

3 YHTEISTYÖKUMPPANIT

Sillanpääasema toteutetaan Kalliossa, Kallion seurakunnan käyttöön. Kallion seurakunta on helsinkiläinen seurakunta, jonka alueelle kuuluvat Kallio, Alppila, Harju, Sörnäinen, Torkkelinmäki ja Siltasaari. Kallion seurakunnan alueella asui vuoden 2017 lopussa 42 147 asukasta, joista kirkkoon kuului 19 963 seurakuntalaista. Kirkkoon kuulumisprosentti oli 47,4 %. Alhaisempi kuulumisprosentti löytyy vain naapuriseurakunta Paavalista, jossa kirkkoon kuulumisprosentti on 47,1 %. Kallion seurakunnan alueella on viisi suomenkielistä peruskoulua, yksi ruotsinkielinen peruskoulu, kaksi lukiota, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Helsingin Evankelinen Opisto, Helsingin työväenopisto, Stadin ammattiopisto, Suomen Diakoniaopisto, Kansallisteatterin Balettioppilaitos ja Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. (Helsingin seurakuntayhtymä, vuositilasto 2017; Jorma Antman, henkilökohtainen tiedonanto 1.11.2018.)

Yhteistyökumppanina Sillanpääasemassa on Nuori kirkko ry. Nuori kirkko on valtakunnallinen yhdistys, jonka muodostaa Suomen evankelis-luterilaiset seurakunnat. Nuori kirkko tukee toiminnallaan lapsen ja nuoren kasvua ja osallisuutta. Nuoren kirkon toiminnan ytimessä on seurakuntien lapsi- ja nuorisotyön kehittäminen ja palvelu.

Nuori kirkko määrittelee säännöissään tarkoituksensa: ”Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on tukea lapsen ja nuoren kokonaisvaltaista kasvua ja osallisuutta, kehittää ja palvella evankelis-luterilaisissa seurakunnissa toteutuvaa lapsi-, varhaisnuoriso- ja nuorisotyötä, järjestää tavoitteiden mukaista toimintaa sekä vaikuttaa lasten, nuorten ja heidän perheidensä hyvän elämän edellytyksiin kirkossa ja yhteiskunnassa.” (Nuori kirkko, säännöt 2. §) ”Nuori kirkko on perustettu jatkamaan Suomen Ev.-lut. Seurakuntien Lapsityön Keskus ry:n, Suomen Poikien ja Tyttöjen Keskus — PTK ry:n ja Nuorten Keskus ry:n toimintaa.” (Nuori kirkko, 3 §)

Kalliossa on mahdollista tehdä yhteistyötä kaupungin nuorisotoimen kanssa. Nuorten toimintakeskus Happi on kulttuurisen nuorisotyön muoto Helsingissä. Hapen toiminnassa painopisteet ovat mediakasvatuksessa, musiikissa, videon, äänen ja kuvan, sekä teatterin tuotannoissa. Happi tekee nettiradiota ja on mukana oppilaitosvetoisessa Kaupunkiradiossa joka kevät. Järjestävä organisaatio on viralliselta nimeltään Kulttuurin

ja vapaa-ajan toimialan nuorisopalvelukokonaisuus. Helsingin kaupungin nuorisosiainjohtaja suosittelee käyttämään nimitystä Helsingin kaupungin nuorisopalveluiden toimintakeskus Happi. (Mikko Vatka, henkilökohtainen tiedonanto, 16.8.2018.) Hapessa nuorison on mahdollista tehdä valmiita äänitteitä, jotka toimisivat sisältönä Silanpääasemassa.

4 TEKIJÄNOIKEUDET

Tekijänoikeudet määrittävät taiteilijan oikeudet tekemäänsä teokseen. Suomessa musiikin tekijänoikeuksia valvovat Teosto ja Gramex, kirjallisuuden puolella Sanasto. Suomessa toimii viisi eri tekijänoikeusjärjestöä, joilla on omat alueensa. Tekijänoikeudet tarkoittavat sitä, että teoksen tekijällä on oikeus tehtyyn työhön. Nämä luovan työn kentät ulottuvat audiovisuaalisista tuotannoista kuvaan, musiikkiin ja tekstiin sekä näitä sisältäviin tallenteisiin. (Tekijänoikeus.fi, Mitä on tekijänoikeus?)

Järjestöjen tarkoituksena on suojata säveltäjien ja musiikin tekijöiden oikeuksia omaan teokseensa. Tekijänoikeudet koskevat myös koulujen keskusradiossa käytettävää musiikkia. Koulujen sopimukset tehdään kaupungin ja tekijänoikeusjärjestöjen kanssa. Helsingissä sopimus kattaa kaupungin tilaisuudet ja tapahtumat. (Teosto. Musiikki kunnan toiminnassa, käyttötapakohtaiset erityisehdot.)

Koulujen päivänavauksien musiikkiin liittyvät oikeudet kuuluvat Teoston ja Gramexin alle. Teosto on tekijänoikeusjärjestö, joka huolehtii musiikin tekijöiden oikeuksista omaan teokseensa. Teosto palvelee säveltäjiä, sanoittajia, sovittajia ja musiikinkustantajia. Gramex huolehtii musiikin esittämisestä ja niihin liittyvistä korvauksista. Kun musiikkia käytetään jossain yhteydessä, tulee siitä maksaa tekijänoikeuskorvauksia.

Koulujen keskusradioissa toistettavan musiikin tekijänoikeuskorvaukset määräytyvät kaupunkien ja kuntien tekemien sopimusten mukaan. Kyseessä on kuntasopimus, jolloin yksittäisestä kappaleesta ei erikseen makseta vaan sopimukset on tehty kuntatasolla. Kunnat maksavat Teostolle mm. kunnan asukasluvun perusteella. Koulut eivät joudu itse tekemään Teosto-sopimuksia. Koulun päivänavaukset ovat osa koulun opetustoimintaa, jolloin saa käyttää musiikkia. Koulun keskusradiossa käytettävän musiikin tulee kuitenkin olla tekijänoikeuksien suojaama teos. Sellaiseksi katsotaan se, että esitys on julkaistu jossain muodossa. Myös seurakunnilla on sopimukset Teoston kanssa. Nämä sopimukset

kattavat mm. jumalanpalvelustoiminnassa käytettävän musiikin. Helsingin kaupungin lakimiehen mukaan kouluissa pidettävät päivänavaukset ovat osa opetusta ja siten koulun Teosto-sopimusten alaisia. (Ville Kokkonen, henkilökohtainen tiedonanto 17.8.2018.)

Sillanpääaseman ohjelmien lopullinen tallennuspaikka tulee olemaan Nuori kirkko ry:n sivuilla. Podcasteissa olevien äänitteiden tekijänoikeuksista huolehtiminen on tuolloin Nuoren kirkon vastuulla. Sillanpääaseman Kalliossa tuotettujen äänitteiden introna eli ohjelmaan johdattavana tunnuksena käytettävä Kallion kirkon kellojen melodia on Jean Sibeliuksen säveltämä. Sen käyttöön on saatu lupa Sibeliuksen perikunnalta. Perikunnan myöntämä lupa kattaa myös netissä julkaisemisen. (Jaakko Ilves, henkilökohtainen tiedonanto 8.8.2018.)

5 PÄIVÄ AVATAAN PÄIVÄNAVAUKSELLE

5.1 Päivänavauksen historia

Päivänavauksien historia ulottuu koululaitoksen varhaisiin vuosiin. Alkuun kyseessä olivat aamuhartaudet, joiden tarkoituksena oli kasvattaa Jumalan pelkoon ja evankeliseen uskoon. Kyse oli toiminnasta, joka linkittyi myös osaksi uskonnonopetusta. Uskonnonvapauslain perusteella saattoi saada vapautuksen aamuhartauksista vasta vuonna 1962. (Peura 2005, 13.)

Koulujen keskusradiot yleistyivät 1960-luvulla. Aamuhartauksista katosi osa yhteisenhenkeä luovasta merkityksestä. Koululaitos kohtasi 60-luvulla monenlaista arvostelua. Vuonna 1969 tarkistettiin aamuhartausjärjestelmää antamalla asetus, jonka mukaan päivänavauksessa tuli käsitellä ”persoonallisuuden kehityksen kannalta merkityksellisiä, oppilaiden elämään, kouluun ja yhteiskuntaan liittyviä aiheita”. Hartaus rajattiin 10 minuutin mittaiseksi. Peruskoulun opetussuunnitelmassa 1970 nimeksi muotoutui päivänavaus. (Peura 2005, 14.)

Vuonna 1976 asetettu opetusministeriön koululakityöryhmä sai työnsä lopullisen ehdotuksen valmiiksi 1984. Edellä mainittu ei siinä oleellisesti muuttunut. Uskonnonopetukseen kytkeytynyt aamuhartaus jäi historiaan ja tilalle tuli päivänavaus, josta usein kuitenkin käytettiin nimitystä aamunavaus. (Peura 2005, 15.)

5.2 Päivänavauksen tarkoitus ja tavoitteet

Päivänavauksen merkitystä on syytä pohtia. Riitta-Liisa Mellin on pro gradu -tutkielmassaan käynyt läpi eri merkityksiä päivänavaukselle. Kirkolla on oltava joku syy käydä koulussa ja koota oppilaat yhteen tai keskittymään keskusradion kautta tapahtuvaan yhteiseen hetkeen. Kirkko sisällön tuottajana on paljon edessä. Päivänavauksessa voidaan perehtyä kristillisiin juhliin ja pyhäpäiviin. Erilaiset tapahtumat ovat tiedotettavia asioita. Myös kristillisen kulttuurin välittäminen ja perinteen siirtäminen eteenpäin voivat olla niitä kirkon päivänavauksen peruskiviä. (Mellin 2007, 64.)

Peruskoulun tavoitteena on lapsen kokonaiskehityksen tukeminen. Tähän perustaa Riitta-Liisa Mellinkin koulujen päivänavauksen merkityksen. Koulun toimintaa ohjaa perusopetuksen opetussuunnitelma. Opittu tietomäärä ei ole koulussa se tärkein asia vaan pikemminkin ihmisenä kasvaminen. (Mellin 2007, 20.)

Mellin jatkaa aiheesta myös kehityspsykologian suuntaan. Lapsen kokonaiskehitykseen sisältyy myös hengellisten tarpeiden huomioiminen. Se vaihtelee eri ikäkausina. Uskonnonopetuksen spiritualiteettikasvatuksen tehtävänä on auttaa lasta hiljaisuuden merkityksen ymmärtämisessä, itseensä keskittymisessä ja hetken tiedostamisessa. Tämä voisi toteutua koulussa myös yhteisten hartaushetkien, kuten päivänavausten kautta. (Mellin 2007, 25.)

Markku Pyysiäinen (1994) on tutkinut päivänavauskäytäntöjä peruskoulussa ja lukiossa. Pyysiäisen tutkimus selvittää sitä, minkälaisia peruskoulun ja lukion päivänavaukset ovat järjestelyiltään, muodoltaan ja sisällöiltään. Tutkimus pyrkii vastaamaan myös opettajien ja oppilaiden kokemuksiin päivänavauksista ja myös uskonnottomien asemaan ja asenteisiin. (Pyysiäinen 1994, 76.)

Pyysiäisen mukaan (1994) opettajien odotukset päivänavauksen suhteen ovat pääosin myönteisiä. Niitä ei koeta niinkään uskonnon harjoittamiseksi vaan osaksi koulun arkea. Toisaalta vahva toive opettajilta on sen suuntaan, että päivänavaus olisi kaikille vapaaehtoinen. Vaikka Pyysiäisen tutkimus on jo vanha, on päivänavauksen asema yhä jokseenkin sama. Päivänavauksien sisältöjen suhteen tuntuu olevan jonkinlaista varovaisuutta. Tunnustuksellisuus koetaan monessa kohtaa hankalaksi.

Mellinin pro gradu –tutkielmassa on käyty läpi päivänavaukselle asetettuja tavoitteita. Mellin jaottelun mukaan aiheita ovat: Kristilliset tavoitteet sisältävät ilon ja turvan välittämistä, Jumalan Sanan opettamista, hengellisen ulottuvuuden avaamista, elämän ja arvomaailman jäsentämisen tukemista, rukouskokemusten tarjoamista sekä kulttuuriperinteen jatkamista. Muina tavoitteina esitellään koulun ajankohtaisen tilanteen huomioiminen, myönteisten asenteiden luominen kirkkoa kohtaan ja koulun yhteisöllisyyden tukeminen. Näitä tavoitteita ovat olleet määrittelemässä kirkon ja koulun edustajat Mellinin pro graduun liittyneessä tutkimuksessa. (Mellin 2007, 55.)

5.3 Tilastoja

Kirkon vuosikertomukset ja katsaukset eivät sisällä täsmällisiä lukuja koulujen päivänavauksista keskusradiossa. Käytännössä kaikki Suomen seurakunnat kuitenkin tekevät koulu yhteistyötä ja vierailuja. Näihin kontakteihin lukeutuvat päivänavauksetkin.

Kirkon tutkimuskeskuksella on kerättyä tilastotietoa koulu yhteistyöstä. Tarkkaa tietoa päivänavausten määrästä ei ole saatavilla. Kirkon olemassa olevat tilastot koulukäynneistä löytyvät neljästä nelivuotiskertomuksesta. Näitä ovat: Kirkko muutosten keskellä, Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2000-2003, Monikasvoinen kirkko, Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004-2007, Haastettu kirkko, Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008-2011 ja Osallistuva luterilaisuus, Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012-2015. (Taneli Vuojus, henkilökohtainen tiedonanto 7.11.2017.)

Läsnäolo kouluissa vaikuttaa olevan tärkeää seurakunnille. Suomen ev.lut. seurakunnista 98% toteutti jonkinasteista yhteistoimintaa vuonna 2000. Tämä lukema on ollut suunnilleen sama vuonna 2015. (Niemelä 2004, 178.)

Lähes kaikissa (96 %) seurakunnissa käytiin niin ikään pitämässä kouluissa päivänavauksia. Tarkkoja lukuja siitä, kuinka monta päivänavausta on pidetty, ei ole. Tarkkoja lukuja ei ole siitäkään, kuinka monet näistä päivänavauksista on pidetty yhteisesti koulun juhlasalissa tai muussa koko koulun kokoavassa tilassa. Kirkon tilastoissa ei ole myöskään tarkkuutta siitä, moniko näistä päivänavauksista on toimitettu keskusradion kautta. Hahmottelemani mallin toteutuessa voitaisiin samalla jatkossa tilastoida tarkemmin koulukäynnit ja kouluissa pidettävät päivänavaukset. (Niemelä 2004, 178.)

Kirkon nelivuotiskertomuksen mukaan lähes kaikki seurakunnat toteuttivat vuonna 2015 koulujumalanpalveluksia ja päivänavauksia alakouluissa (96%), ja yläluokkienkin kanssa tällaista yhteistyötä teki yli 90 prosenttia seurakunnista. Vuonna 2015 pidettiin päivänavauksia ja hartaushetkiä yleisimmin kerran kuussa (65% seurakunnista). Toiseksi yleisintä oli kerran viikossa pidettävät päivänavaukset (23 % seurakunnista). (Hytönen 2016, 129; Suomen ev.lut. kirkko. Nelivuotiskertomukset. Kasvatus.)

Kirkon tutkimuskeskuksen tilastossa peruskoulujen alaluokille (1.-6.) on pidetty päivänavauksia 96%:ssa kouluja. Yläluokkien (7.-9.) kohdalla lukema on 92%. Seurakuntien läsnäolo kouluissa näkyy myös siinä, että koulujumalanpalveluksia vietettiin 98%:ssa ala-asteen kouluja ja 93%:ssa yläasteita. Tässäkään kohdassa ei tilastoista ilmene tilaisuuksien lukumääriä, eikä tilaisuuksiin osallistuneiden koululaisten määrää. (Suomen ev.lut. kirkko. Nelivuotiskertomukset. Kasvatus.)

Päivänavaukset eivät rajoitu vain peruskouluihin. Myös ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukioissa pidettiin päivänavauksia. Lukemat ovat pienempiä kuin peruskouluissa. Lukiolaiset ja ammattiin opiskelevat tavoitettiin 75%:ssa oppilaitoksista. Näiden lisäksi kirkko on toteuttanut koulujumalanpalveluksia, kouluvierailuja ja ollut mukana leirikoulujen järjestämisessä. Kohtaamisten määrä on pysynyt 15 vuoden aikana melko samana.

Kallion seurakunnan päivänavauksien toistuvuudesta ei ole tarkkaa seurantaa. Päivänavauksia Kallion seurakunnan alueen kouluissa pidettiin 44 kertaa ja niissä oli 4018 oppilasta. Osassa kouluja päivänavaus toteutettiin keskusradion välityksellä ja osassa erillisenä tapahtumana, jossa oppilaat kokoontuivat yhteiseen tilaan. Uusimpana yhteistyömuotona olivat Kalasataman koululla aloitetut ekumeeniset päivänavaukset, joihin osallistuivat kaikki koulun oppilaat yhdessä. Kallion seurakunnassa arvellaan, että aamuhartauksien määrä on vähenemässä. (Mari Mattsson, henkilökohtainen tiedonanto 12.10.2017.)

Kirkon tutkimuskeskuksen mukaan päivänavausten käytännöt (esim. se miten kirkon edustajat saavat pitää päivänavauksia) vaihtelevat koulukohtaisesti (voi olla esim. päivänavaus kerran viikossa, joista kirkon työntekijä pitää yhden kerran kuussa tai ei päivänavauksia ollenkaan). Myöskään seurakuntien päivänavausten pitäjiä ei ole tilastoitu kootusti. Koulukohtaisia tietoja käytännöistä saattaa siis löytyä kouluista ja seurakuntakohtaisia tietoja seurakunnista, mutta kootusti niitä ei ole saatavilla. (Taneli Vuojus, henkilökohtainen tiedonanto, 7.11.2017.)

6 SILLANPÄÄASEMAN SYNTY

6.1 Alkukartoitus

Sillanpääaseman alkutilanne on idea uudesta tavasta toteuttaa päivänavaus koulussa. Tähän työhön ei sisälly perusteellista tarvekartoitusta vaan idean herättämien ajatusten taltioiminen kahdelta nuorelta ja kahdelta Kallion seurakunnan pastorilta. Molemmat nuoret ovat opiskelleet Vaskivuoren lukiossa. Nuori mies, josta käytän tässä nimeä Teppo, on täysi-ikäinen ja haastatteluhetkellä tuore ylioppilas. 17-vuotiaasta tytöstä käytän tässä nimeä Tytti. Lupa haastatteluun on saatu huoltajalta. Nuorista toinen oli vielä lukiossa, toinen juuri valmistunut. Tarkoituksena oli selvittää millaisia toiveita Sillanpääaseman sisällöiksi olisi. Nuorten haastattelut tehtiin kotona ja pastorit tavattiin Kallion kirkossa. Haastattelussa ei ollut keskeistä se, pitääkö päivänavaus tehdä äänitteeksi vaan se, mitä sisältöjä siihen haluttaisiin. Sillanpääaseman erityistä tarvetta ei siis kartoitettu, vaan haettiin mahdollisia sisältöjä tehtäville ohjelmille.

Haastatteleman Tytti käy Vantaan Vaskivuoren mediapainotteista lukiota. Päivänavauksia on joka päivä. Tytti arvelee, että harvemmin päivänavauksia kuunnellaan. Yleensä ne tulevat siihen aikaan, jolloin tullaan luokkaan hälinässä. Tytti pohtii omalla kohdallaan, että merkitsevää voisi olla se, että päivänavauksissa käsiteltäisiin jotain ajankohtaisia asioita ja nuoria lähelle tulevia teemoja. Tytin kokemus koulun päivänavauksista on, että myös opettajat pitävät vuorollaan niitä. Seurakunnan päivänavaus tulee aina samana aamuna ja se kerrotaan selvästi. Tärkeinä teemoina hän nostaisi kaikkea opiskeluun liittyvää. Järjestöjen läsnäolosta Tytti ei löytänyt mitään kommentoitavaa.

Mieleen jäänyt aihe päivänavauksissa on liittynyt identiteetin käsittelyyn. Tytti arvelee, ettei etukäteen tehty päivänavaus kuuntelukokemuksena poikkeaisi. Ehkä etukäteen tehty voisi olla sisällöltään samanlainen, mutta ajankohtaisuutta siinä ei niin paljoa voisi olla. Seurakuntien päivänavaukselle Tytillä ei ole erityisiä toiveita. Koulun ja kirkon ero on kuitenkin olemassa ja sellaisenaan aika selvä. Esimerkiksi kirkkovuoden käsittely ei kaikkia oikein kosketa. Toiveina oppilastovereidensa päivänavauksille voisi olla se, että opiskeluun ja elämään liittyviä samaistumiskohteita olisi. Jälkikäteen

voisi olla kiva kuunnella päivänavauksia, jos joskus on joku mennyt ohi. Olisi kiva palata joihinkin päivänavauksiin.

Teppo on valmistunut ylioppilaaksi Vaskivuoren lukiosta ja opiskelee nyt lapsuutensa unelma-ammattia tähtäimessä radiotoimittajan työ. Kokemus seurakunnan päivänavauksista on se, ettei niitä välttämättä tunnista seurakunnan päivänavauksiksi. Hän arveli, että koululla kävi joku tietty seurakunnan työntekijä. Päivänavausten sisältö oli laaja ja asioita käsiteltiin yleisellä tasolla. Ne olivat yleismaailmallisia tuokioita, joita ei välttämättä tunnista seurakunnan päivänavauksiksi. Sisältöinä oli laajempia ja opiskelijaa lähelle tulevia teemoja. Oppilaat pitivät kukin vuorollaan päivänavauksia, jotka olivat tekijöille ehkä vähän pakkopullaa. Niiden teemat eivät olleet kovin perusteellisia.

Teppo ajattelee, että koulujen päivänavauksissa voisi olla laajempia kysymyksiä. Radiotyötä opiskelevana Teppo ajattelee, että seurakunnan päivänavauksissa voisi käsitellä teemoja, jotka koskevat opiskelijaa. Opiskelijat voisivat olla itsekin mukana tekemässä ohjelmia. Kyseessä voisi olla erillinen kurssi, jossa kootaan porukka yhteen tekemään päivänavausta. Päivänavauksessa voisi olla samaistuttavampia äänitteitä. Järjestöjen ääni ei ole koulun päivänavauksissa juuri kuulunut. Kaikille sopiva päivänavaus voisi olla sellainen, jossa yleisiä teemoja käsiteltäisiin ilman erillistä painottamista. Koulun keskusradion ilmaisuvoima voisi olla nykyistä isompi. Opiskelija jää kuuntelemaan, jos aihe koukuttaa. Jos nykyisessä koulussa alkaisi uudenlainen päivänavauskäytäntö, niin sitä varmasti kuunneltaisiin. Etukäteen tehtävät päivänavaukset toimisivat varsinkin, jos tekijänä olisi motivoitunut joukko.

Päivänavauksilla on merkitys myös kirkon työntekijöille. Vaikka kouluihin on monessa kohtaa hankala päästä edustamaan kirkkoa ja seurakunnan työtä, niin silti näitä kontakteja pidetään tärkeänä. Kalliossa koulujen päivänavauksia tekevä pastori pohtii, että kouluihin tarvittaisiin lisää sisällöntuotantoa oppimisen tueksi. Sillanpääaseman äänituotannosta voisi kertyä arkisto, jota koululaiset ja opettajat voisivat hyödyntää osana uskonnonopetusta.

Pastori kertoo, että kaikkiin kouluihin päästään kuukausittain. Päivänavaukset toimitetaan tunnistettavasti. Päivänavauksista tietää, milloin se on seurakunnan toimittama.

Päivänavauksessa käytetään rukousta ja virttä. Nämä elementit toistuvat aina. Päivänavaukset pidetään salissa. Hänen mukaansa äänitetyissä päivänavauksissa voisi olla musiikilla toinen merkitys. Tiivistäminen tulisi kyseeseen ja olisi järkevää, että kerrottaisiin yksi asia kerrallaan. Musiikki voisi myös olla virsiä modernimpaa. Sisältöinä voisi olla etiikkaa ja moraalialia, myös kirkkovuoden teemat. Yhteistyö kannattaisi tehdä koulun kanssa, eikä seurakunnan työntekijän näkökulmasta. Tulevaisuus voisi olla mediaopetuksessa ja ilmiöopetuksessa. Sitä kautta pääsisi oppitunneille. Päivänavauksista koottavan arkiston tulisi olla toimiva, helposti saatavilla oleva ja mahdollisimman monipuolinen. Äänitearkisto voisi toimia valtakunnallisesti, sillä aiheet olisivat yleismaailmallisia, myös kristilliset aiheet. Näitä voisi hyödyntää laajemminkin. Koulujen ovet ovat vielä auki, kunhan vastaanottaja tietää kuka on tulossa ja millä asialla. On hyvä, että kirkon työntekijän kasvot ovat tutut.

Kallion nuorisotyöstä vastaava pappi puolestaan näkee Sillanpääasemassa mahdollisuuksia Kallion seurakunnan nuorisotyölle. Koulujen keskusradioiden käyttöön ottamisessa olisi mahdollista toimia nuorten kanssa. Tähän olisi valmiuksia. Koulujen kanssa tehtävä yhteistyö on jaettu päivänavauksiin ja muuhun kouluyhteistyöhön. Pastoriin työalaan kuuluu kouluissa käymiset ja rippikoulutyö. Hänen mielestään olisi hyvä, jos seurakunnan nuoret saataisiin mukaan päivänavauksiin sisällöntuottajina. Nuorten kanssa tehtävä yhteistyö voisi toimia äänitetuotannossa. Seurakuntanuoret voisivat olla mukana tekemässä päivänavauksia. Tube-maailma ja vlogi-maailma on tuttua nuorille ja nuorten kanssa työskentelevälle nuorisopastorille.

Nuorisopastori näkee, että olisi hyvä, jos olisi jonkinlainen pankki äänitteille. Dialogi voisi tulla kyseeseen ja sisällöt nousisivat ajankohtaisista asioista ja nuorten omasta maailmasta. Yhteistyö nuorten kanssa tulisi olla kaiken perusta. Aikuisena kirkon työntekijänä sisällön saneleminen ei olisi hyvä lähestymistapa. Kirkko koittaa silloin tällöin tuottaa sisältöjä verkkoon, mutta tarvetta olisi pankille, joka kattaisi koko kirkkovuoden ja sen teemat. Seurakunnan toiminnassa on paljon nuoria. Tätä kontaktia olisi hyvä hyödyntää. Kallion nuorten pastori peräänkuuluttaa valtakunnallista podcast-pankkia. Äänitepankille olisi käyttöä koulumaailmassa. Podcast-pankki voisi olla sellainen, että käyttö olisi helppoa ja sisältö olisi helposti löydettävää. Nuorten tuottama sisältö voisi olla myös käytettävissä opetusmateriaalina esim. keskustelun pohjana. Nuorilla on myös osaamista, joka mahdollistaisi sen toteuttamisen. Nuorisopas-

torin mielestä sisältöjen puolesta kirkon pitäisi puhua Jeesuksesta. Kristillinen elämäntapa ja diakoninen elämäntapa olisi pidettävä esillä. Olisi myös hyvä antaa tilaa keskustelulle.

6.2 Radio-ohjelman ja päivänavauksen tuottaminen

Sillanpääasemassa tai Kallion mallissa on yhtenä ajatuksena se, että koulussa pidettävän päivänavauksen tekemiseen mahdollisesti liittyvä ahdistus vähenisi. Tuo ahdistus voi olla suoran lähetyksen kauhua, joka tulee mikrofonin puhumisesta jossain koulun syövereissä olevassa kopissa. Oma suoritustaan ei kuule, eikä näe lasten reaktioita. Etukäteen nauhoitetussa päivänavauksessa tätä ei ole, vaan suoritus voidaan tehdä rauhassa ja ottaa uudestaan tarvittaessa. Valmis äänite on se, joka koulussa kuullaan. Kouluvierailulla jää aika nuorten kohtaamiseen.

Sillanpääaseman aivan uutta luova mahdollisuus on se, että samalla päivänavausäänitteellä tai radioklipillä voi tavoittaa kaikki alueen koulut. Tämä sopii siis mainiosti kaupunkiseurakuntien viestintään, jossa on useampi koulu seurakunnan alueella. Yhteistyö tässä kohtaa voisi olla tiivis kaupungin nuorisotoimen kanssa.

Paikkakunnasta riippuen voisi päivänavauksen jakelu kattaa kaikki alueen koulut. Sillanpääaseman kaltainen toiminta, jossa päivänavaus olisi tehty äänitteeksi ja toimitettu koululle säästäisi myös syrjäseuduilla kulkemiseen käytettyjä kilometrejä. Esimerkiksi Ylitorniolla on päivänavauksen pitämiseen mennyt työntekijältä 60 km suuntaansa. Tuon matkan ajamisen säästäminen on ekologisesti kestävää.

7 SILLANPÄÄASEMAN TYÖVAIHEET

7.1 Radio ja podcast

Radiossa on kuultu kirkon aamuhartauksia Yleisradion toiminnan alkuvuosista lähtien. Kirjassaan Suomalainen radiohartaus, Heikki-Tapio Nieminen käy läpi radiohartauksien historiaa. Mielestäni tähän löytyy kosketuskohta hankkeestani, jossa koulujen keskusradioiden sisältöjä kehitetään uudelleenlaiseen muotoon. Päivänavaus koulun keskusradiossa voi olla kuin radio-ohjelma tai radiohartaus.

Koulun päivänavauksen muoto voi olla lähellä radio-ohjelmaa. Radio-ohjelmia on monenlaisia. Näitä kuunnellaan radiovastaanottimella ja yhä enenevässä määrin jonkin nettiselaimen kautta. Päivänavaus nykymuodossa on rinnastettavissa suoraan lähetykseen. Tämän työn mallina on etukäteen nauhoittaminen, jolloin rinnastus radio-ohjelmaan on mahdollista. Ohjelmatyyppejä on lukuisia. Näitä voisi soveltaa myös koulun keskusradiossa. (Kujala 1998, 42.)

Podcasteja käytetään yleisnimityksinä äänitallenteille, jotka ovat ladattavissa ja kuunneltavissa internetin kautta. Nimitys juontaa juurensa Applen iPod-soittimesta, johon saattoi ladata ohjelmia kuunneltavaksi. Niitä verrataan radio-ohjelmiin muotonsa vuoksi. Monet radio-ohjelmat tallennetaan myös nettiin lähetyksen jälkeen. Podcasteissa olennaista on ollut myös se, että uusista äänitteistä tulee tilaajalle tieto. Podcastit ovat usein myös sarjamuotoisia. Nykyään tuo vaatimus ohjelman ladattavuudesta on vähentynyt mobiililaitteiden ja netin ominaisuuksien vuoksi. Äänitteen voi kuunnella lataamattakin. Tässä yhteydessä käytetään nimitystä podcast valmiista ohjelmista. (Kiljunen 2018, 3.)

Podcastit ovat äänitteiden julkaisumuotona nosteessa. Helsingin Sanomien artikkelissa YLE:n uudet radioteatterin johtajat uskovat, että maailmalla on käynnissä kuuntelemisen vallankumous, jossa podcastit ovat keskiössä. (Oinaala 2018, B3.)

7.2 Askeleet kohti ohjelmaa

Sillanpääasema on rakentunut vaiheittain. Idea päivänavauksen tekemisestä nauhoitteeksi tuli Gloria-teatterissa ja Helsingin kaupungin nuorisotoimintojen parissa. Syksyllä 2014 tein ensimmäiset koulun keskusradioon tarkoitetut äänitteet, joita voidaan pitää esiasteena näille päivänavauksille. Ne klipit olivat Sibelius-lukion Bändimaratonin mainokset muutaman lukion keskusradioon.

Ajatus Sillanpääasemasta ja sen mahdollisuuksista kulki mukanani Diakonia-ammattikorkeakouluun. Talvella 2017 ajatus oli jalostunut muotoon, joka voisi toimia kirkon kouluyhteistyössä. Tuolloin otin ensimmäistä kertaa yhteyttä kirkon suuntaan. Yhteydenotot olivat tunnustelevia, eivätkä suoranaisesti rohkaisevia. Vartiokylän seurakunnan nuorisotyöntekijä suhtautui kriittisesti ajatukseen. Koulussa vierailu koettiin tärkeäksi, eikä päivänavauksen nauhoittaminen ja kouluun toimittaminen tuntunut hänestä tätä kouluissa vierailemista tukevana toimintana. Noihin aikoihin olin yhteydessä ensimmäistä kertaa myös Nuoreen kirkkoon, mutta tuolloin ajatuksena oli vain projektin vetoapu ja markkinointi. Sisällöntuotanto ja yhteistyö alkoi vasta vuoden päästä tuosta.

Syksyllä 2017 menossa oli diakoniatyön harjoitteluni Kallion seurakunnassa. Tuolloin alkoi Sillanpääasema hahmottua. Selvitin mahdollisia yhteistyökumppaneita. Ajatuksenani oli saada tukea Toivontuottajista, joka on Helsingin, Espoon ja Vantaan seurakuntien radiotoimitus, tai radiokoulutusta tarjoavista oppilaitoksista. Kalliossa on HEO (Helsingin Evankelinen Opisto), joka kouluttaa radioalalle opiskelijoita. Tarjosin Sillanpääasemaa osaksi opiskelua. HEO:n vastuuopettaja ei kuitenkaan nähnyt yhteistyölle ympärivuotista mahdollisuutta. Hänen mukaansa opiskelijoiden valmius ohjelmatuotantoon olisi vasta opintojen loppuvaiheessa keväällä. Toivontuottajista arveltiin, että koulujen keskusradiot eivät ehkä ole tätä päivää.

Tein tunnusteluja myös radio-opintoja tarjoavan Laajasalon opiston suuntaan, Hämeentiellä olevan Lahiradion suuntaan ja löysin myös toimintansa keskeyttäneen Alppilan työttömien radiokerhon. Nämä kohtaamiset ja puhelut eivät käynnistäneet asiaa, mutta suunta alkoi olla selvä. Kartoitin samalla mahdollisuuksia ohjelman tekemiseen. Mistä löytyisi nauhuri puheen äänittämiseen ja tietokone ohjelmien editointiin? Nämä ratkesivat myöhemmin. Yhteydenpito Kallion seurakunnan työntekijöiden

kanssa tapahtui kasvotusten, puhelinsoitin ja sähköpostiviestien avulla talvena 2017-2018.

7.3 Äänitystyötä Kalliossa

Kallion seurakunnassa projekti käynnistyi talvella 2018 kahden papin kanssa. Kouluissa päivänavauksia eivät käy pitämässä kaikki työntekijät. Kouluissa vierailevan pastorin kanssa laitoimme alkuvuonna 2018 sähköpostia (Liite 1) kaikkiin Kallion seurakunnan alueella oleviin kouluihin. Tämän sähköpostin olin kirjoittanut valmiiksi jo joulukuussa 2017, mutta se päätettiin lähettää vasta tammikuun puolella, ettei viesti katoaisi kaikkeen joulupostiin. Nämä koulut olivat Aleksis Kiven peruskoulu, Kallion lukio, Torkkelin lukio, Pasilan peruskoulu, Kallion ala-aste ja Kalasataman peruskoulu. Jakelussa olivat rehtorit, koulusihteerit ja uskonnonopettajat. Tarjosimme päivänavauksia kouluihin. Sähköpostin sisältönä oli hankkeen kuvailu ja ehdotus äänitteen käytöstä. Nämä postit eivät poikineet vastauksia. Keväällä lähetimme toisen postin kouluille, joissa mukana tuli malliesimerkit ohjelmista.

Helmikuussa 2018 sain sovittua Sillanpääasemalle kehyksen. Päivänavauksia lähtisivät tekemään Kallion seurakunnan toiminnassa olevat nuoret. Tässä luotsina olisi Kallion seurakunnan nuorisotyöstä vastaava pastori. Yhteistyökumppaniksi löytyi lopulta Nuori kirkko ry, jonka nettisivuille ohjelmat päätyisivät. Helmikuussa tapasin aiheen tiimoilta Nuoren kirkon viestintäpäällikön, jonka kanssa hanketta käytiin läpi ja sovittiin jatkosta.

Nuori kirkko oli kaavaillut pienille lapsille ja lapsiperheille nettisivustoa, josta löytyisi iltasadun tai -hartauden tapaisia äänisisältöjä. Nuorten tekemät tai nuorille suunnatut sisällöt sopisivat siihen rinnalle mainiosti. Näitä asioita kävin Nuoren kirkon viestintäpäällikön kanssa läpi. Nyt oli jotain, jota voisi luvata Kallion seurakunnan suuntaan. Nuori kirkko on valtakunnallinen toimija. Sisällöntuotanto voikin olla tuolle sivustolle hajautettua. Kaikkialta voi ääntä käyttää ja tavoitteena on, että kaikkialta sinne ääntä tuotetaan.

Saimme lainaan digitaalisen nauhurin zoomin Laajasalon opistosta, johon minulla on historialliset juuret. Opiskelin siellä radiotyötä ja suhteet taloon pysyivät. Kävin sieltä

hakemassa alkuvuodesta 2018 ”reparisetin” lainaan. Reparisetit on nimitys kompaktille äänityslaitteistolle, jolla voi lähteä juttukeikalle ja tallentaa ääntä. Reparisetit ovat vuosien aikana jalostuneet vielä 90-luvulla käytössä olleista c-kasettimankoista, digitaalisiin minidisceihin ja tämän päivän zomeihin. Ylellä oli pari vuotta sitten käytössä vielä digitaalinen nauhuri Maycom. Reparisetissä on ollut mikrofoni, tallennin ja kuulokkeet. Zoomissa on sekä mikrofoni, että muistikortti äänelle.

Ensimmäiset ohjelmat tehtiin valmiiksi nuorten kanssa helmikuussa 2018. Kallion nuorten isosten hiihtolomaleirillä oli jätetty mietittäväksi erilaisia teemoja, joista voisi saada radio-ohjelman tai koulun päivänavauksen aikaiseksi. Näiden teemojen kanssa tultiin leirin jälkeisellä viikolla Kallion seurakunnan nuorisotilaan, jossa nuoret lähtivät työstämään aiheita.

Leirillä oli saatu mietittyä 6-7 eri teemaa, joita käsitellä. Näistä äänestettiin kaksi lopullista aihetta: hävikkiruoka ja eutanasia, vaikeita teemoja kelle tahansa. Nuoret jaettiin kahteen ryhmään, jotka alkoivat kirjoittaa aiheesta paperille. Tämä työskentely kesti puolesta tunnista kolmeen vartiin. Tuossa ajassa valmistuneen tekstin kanssa koonnuttiin hiljaisempaan tilaan äänittämään materiaali ohjelmaa varten.

Kummastakin ryhmästä tuli 4-5 nuorta puhumaan. Äänitys tapahtui digitaalisella nauhurilla, zoomilla. Kummastakin aiheesta äänitettiin puhe muutamaan kertaan, kunnes olimme nuorten kanssa tyytyväisiä tehtyyn. Valmiit nauhoitukset purettiin saman tien kannettavaan tietokoneeseen, jossa oli ilmainen editointiohjelma Audacity. Äänitysten leikkaaminen tapahtui sillä. Nuorista yksi tyttö ryhtyi opettelemaan sen ohjelman käyttöä. Ääniraidasta leikattiin pois tarpeettomia ääniä ja lopussa tarkistettiin äänen tasot kohdilleen. Toisen ohjelman puheen pituus oli hieman vaille 40 sekuntia ja toinen oli n. puolitoista minuuttia. Koko työskentelyn mahdollisti Kallion seurakunnan nuorisotyöstä vastaava pappi, jolla oli erittäin hyvä tuntuma omien nuorten toimintaan ja tekemiseen. Tällainen työntekijävetoisuus voi olla jatkoa ajatellen ensiarvoisen tärkeää.

Jalostin nuorten kanssa tehdyt ohjelmat valmiiksi äänitehosteella. Sain Kallion seurakunnan ylivahtimestarilta sähköpostilla Kallion kirkon kellojen soiton, jota käytin noiden ohjelmien introina ja lopussa. Kellojen melodia on Sibeliuksen säveltämä. Päivänavausklipin alussa kellot soivat 17 sekuntia, jonka jälkeen ne häivytetään kuulumattomiin. Lopussa palataan tuohon samaan ääneen. Kellot voivat toimia koululuokassa

merkkinä siitä, että päivänavaus on alkamassa. Samat kellot sitovat päivänavauksen myös Kallion seurakunnasta tulevaksi äänitteeksi. Sävelmän käyttöoikeuden varmistin Sibeliuksen perikunnalta. Sieltä sain luvan käyttää sävelmää koulujen keskusradioissa ja myöhemmin Nuori kirkko ry:n nettisivuilla. (Jaakko Ilves, henkilökohtainen tiedon-
tanto 8.8.2018)

Näiden ensimmäisten nuorten tekemien äänitysten lisäksi äänitin yhden mallipäivän-
avauksen omalla äänelläni. Siinä pohdin sitä, mikä tekee kirkosta kirkon. Käytin myös
tuossa Kallion kelloja. Keväällä 2018 tein myös yhden haastattelun näyttelijä Manoel
Pintosta, joka on tehnyt yhteistyötä Helsingin Diakonissalaitoksen kanssa. Se haastat-
telu toimii esimerkkinä siitä, että Sillanpääaseman päivänavaukseen voi hakea radion-
omaisuutta haastattelun keinoin. Kyse on myös sisällöistä.

Kallion seurakunnan omavaraisuus tekniikan suhteen varmistui keväällä. Käyttöön
löytyi Zoom, joka oli Helsingin seurakuntayhtymän viestinnästä saatu Kallion kirkolle
käyttöön. Zoom oli ollut käytössä kanttoreilla, joilta se saatiin nuorisotyön käyttöön.
Vuoden alussa Kallion vs. kirkkoherra oli tiedustellut millaisia kustannuksia tämä ai-
heuttaa seurakunnalle. Tässä kohtaa seurakunta säästi laitehankinnoissa.

7.4 Haasteita ja mahdollisuuksia

Kallion seurakunnan nuoret tekivät keväällä 2018 retken Taizeen. Heillä oli mukanaan
seurakuntayhtymän zoomi, jolla he tekivät nauhoituksia. Noista oli tarkoitus keväällä
muokata valmiita ohjelmia Sillanpääasemaan. Jotain meni kuitenkin pieleen, sillä niitä
ei nauhurista löytynyt. Tästä ei lannistuttu. Nuorten kanssa tekeminen muodostaa run-
gon näille äänituotannoille. Syksyllä 2018 tehtäisiin uusi yritys. Zoomi lähtisi mukaan
isokoulutusviikonloppuun. Tarkoitus olisi saada sieltä materiaalia talteen. Nämä ää-
nitykset käytäisiin läpi leirin jälkeen ja editoitaisiin nuorten ”yökirkon” yhteydessä.
Tuo leiri meni kuitenkin muiden tapahtumien johdosta toisin, eikä nauhoituksia tehty.

Nuorten omat äänituotannot ovat mediakasvatusta. Äänityksiä voi tehdä osana rippi-
koulun opetusta. Kesän leireiltä voi koota materiaalia, ohjelmat voi editoida valmiiksi
ja käyttää seurakunnan omilla sivuilla tai koulussa. Samoin äänessä voidaan olla ke-

väällä ennen kesän leirejä. Radiokerhokin on mahdollinen tapa tehdä ja tuottaa ohjelmia. Sillanpääaseman kohdalle sovin yhteistyökuvion myös Hapen kanssa. Happi on Helsingin kaupungin nuorisotyön yksikkö, jossa nuoret pääsevät tekemään liikkuvaa kuvaa ja radiota, äänittämään musiikkia ja toteuttamaan teatteria. Sovin mahdollisuudesta käyttää Hapen tiloja ja tekniikkaa Kallion seurakunnan nuorten kanssa.

Sillanpääasema kiinnittyy diakoniaan aiheiden kautta. Keväällä 2018 oli suunnitelmana viedä Kallion seurakunnan nuoret tapaamaan Helsingin Diakonissalaitoksen korvaushoitoyhteisön bändejä. Tämä suunnitelma kuitenkin kariutui nuorista riippumattomiin seikkoihin. Toinen bändeistä oli juuri hajoamassa ja toisen soittajilla oli menossa työllistymiseen liittyvä jakso. Tapaaminen ei onnistunut.

Sillanpääaseman paikallisuus ja omavaraisuus ohjelmatuotannoissa on alueen moninaisuuden ja elämän kirjon kautta taattu. Kallion seurakunnan alueella on lukuisia sosiaalialan järjestöjä ja yhdistyksiä, joilla on diakonista merkitystä. Nämä voisivat olla yhteistyötahoja ja kumppaneita Sillanpääaseman ohjelmatuotannossa. Kallion alueella toimii Helsingin Diakonissalaitos, VVA – Vailla vakinaista asuntoa, vapautuneiden vankien kanssa toimivat Kris ja Krits, Pelastusarmeija, Helsinki Missio, Kynnys, Oranssi, Kalliolan Setlementti, Hurstin apu, Niemikotisäätiö, Ehyt ry:n elokolo, Helsingin kaupungin asukastalo Hanna, Suoja-Pirtti ry ja entisenä toimijana seurakuntien erityisnuorisotyön Snellu (toiminta siirtyi kuluneen vuoden aikana Itä-Helsinkiin). Nämä kaikki kontaktit ovat kuitenkin vasta suunnitelman asteella. Ainoastaan Helsingin Diakonissalaitoksen johtavan diakonissan kanssa käytiin keväällä 2018 pohdintoja yhteisestä työskentelystä.

Yritimme syksyllä 2018 saada tuotantoa käyntiin. Pulmana oli tällä kertaa aikataulutus. Kallion nuorilla oli kohtaaminen Kallion kirkossa syyskuussa. Kyseessä oli Kallion yö, joka tarkoitti nuorten yöretkeä Kallion kirkkoon. Tässä yhteydessä haastateltiin paria nuorta seurakunnan merkityksestä. Noista palasista oli tarkoitus editoida valmis ohjelma. Nauhoituksista ei kuitenkaan rakentunut valmista. Työskentelyyn tarvittavaa aikaa en löytänyt. Heräsin osaamattomuuteeni toimittajana. Oli vain suostuttava projektin keskeneräisyyteen.

Vaillinaista suunnittelua oli myös se, ettei nuorten vanhemmilta aivan aluksi huomattu kysyä suostumusta. Tällainen suostumuspaperi tehtiin vasta syksyllä 2018 (Liite 2).

Siinä annetaan lupa käyttää nuoren ääntä ja nimeä äänitteen julkaisuissa koulun keskusradiossa ja Nuori kirkko ry:n nettisivuilla, sekä näiden markkinoinnissa. Luvassa mainituista laitteista oli erikseen nimetty mobiililaitteet.

Keväällä 2018 kuultiin muutaman koulun rehtorin huoli siitä, että Sillanpääasema veisi kirkon työntekijän pois koulusta. Kallion kouluissa vierailevalle papille olivat parin koulun rehtorit esittäneet tämän huolensa. Kallion seurakunnan koulu yhteistyöstä vastannut pappi vakuutteli, ettei sitä pelkoa ole. Tämä palaute kertoi myös siitä, että kouluille lähettämämme viesti oli noteerattu, vaikka suoranaista palautetta alkuvuoden sähköposteihin ei ollut tullut.

Keväällä 2018 laitoimme toisen sähköpostin kouluille, joissa oli mukana linkki kevättalvella nuorten kanssa tekemiimme demoversioihin. Tähän postiin reagoitiin yhdestä koulusta kysellen mitä vaadimme kouluilta. Vaatimuksenahan on vain mahdollisuus soittaa valmis äänite keskusradiossa. Tämä on vielä yksi ratkaisematon asia Sillanpääasemassa: kuinka saada klippi keskusradioon? Helpoin tapa on lähettää äänite sähköpostin liitteenä esim. koulusihteerille. Sähköpostin ei pitäisi mennä tukkoon päivänavauksen kokoluokkaa olevasta liitetiedostosta.

Koululuokissa alkaa olla mahdollisuuksia näyttää ja kuunnella asioita netistä. Sillanpääasemaan tallennettavat ohjelmat ovat silloin hyvinkin käytettävissä opetustilanteissa. Ajan myötä sivusta tulee toivon mukaan alati kasvava. Onkin ehkä tarpeen luoda jonkinlainen ohjelmien asiasanoittaminen. Avainsanat sivuilla riittävät.

7.5 Markkinointi

Sillanpääaseman valtakunnallinen jakelu ja vetoapu tulee Nuori kirkko ry:n koneistosta. Nuoren kirkon sivuilta löytyy loppusijoituspaikka, podcast-pankki, josta valmiit päivänavaukset on mahdollista kuunnella. Tuo paikka olisi sellainen, johon ääntä mahtuisi maakunnista, eri seurakunnista ja kaupungeista. Syksyllä 2018 ratkennee se, kuinka sivuille ääntä voi tuottaa. Valmiit ohjelmat tulevat löytymään Nuoren kirkon sivuilta www.nuorikirkko.fi.

Sosiaalisesta mediasta keskeisimpiä paikkoja Sillanpääaseman markkinointiin ovat Kirkon nuorisotyönohjaajat (ryhmässä jäseniä 1257, 27.8.2018), Kirkon diakonia ja sielunhoito (jäseniä 1696) ja Kirkon viestijät (jäseniä 961). Lehtiartikkeleista oli keväällä 2018 alustavasti sovittu Villi-lehteen. Tarkoituksena on ylittää uutiskynnys Kotimaassa ja Kirkko & Kaupunki -lehdessä.

Sillanpääasema on esiteltyssä muodossa Kallion seurakunnan toimintaan sopiva. Hanke on paikallinen. Kalliosta löytyy omavaraisuutta diakoniaan liittyvien aihepiirien puolesta. Kallion seurakunnalla on valmius toteuttaa itsenäisesti päivänavausohjelmia työntekijävetoisesti tai yhdessä nuorten kanssa. Kallion alueelta löytyy osaamista radion tai äänituotantojen tekemisen suhteen. Sitä on oppilaitoksissa ja kaupungin nuorisotoimen puolella. Yhteistyön kehittäminen ja syventäminen on mahdollista.

Malli on kuitenkin siirrettävissä muihin seurakuntiin ja toisille paikkakunnille. Kalliosta voi ottaa käyttöön sen, mikä tuntuu parhaiten toimivan. Ihannetilanne olisi, jos seurakunnan työntekijöiden parista löytyisi jonkinlaista mediaosaamista. Ehkä tärkeämpää on kuitenkin seurakunnan työntekijän kyky tavoittaa sopivia tahoja ja innostaa nuoria. Tällaiset kontaktit saattavat löytyä oppilaitoksista tai jopa paikkakunnalla toimivista järjestöistä. Verkostoituminen on kuitenkin avainasia. Sillanpääasemassa tärkeää on valmiiden ohjelmien vapaa käyttö ja löytyminen Nuoren kirkon sivuilta. Tämä on se tavoite, joka hankkeella on valtakunnallisesti. Toivottavaa olisi läheinen ja luonteva kontakti Nuoreen kirkkoon. Yhteisen podcast-pankin ylläpitämisessä voisi olla eduksi kontaktit myös muihin seurakuntiin, jotka tuottavat päivänavauksia.

Sillanpääaseman rakentumisen seuranta ei ole erikseen sovittu. Toivottavaa on, että päivänavauksia tehtäisiin ja niitä Nuorelle kirkolle tarjottaisiin. Nuori kirkko on merkittävin kirkon nuorisotyötä tukeva järjestö. Toiveena on, että Sillanpääasema löytäisi paikkansa ja lähtisi kehittymään. Yksi malli olisi koota valtakunnallinen osaajien verkosto tai ohjausryhmä koordinoimaan hanketta.

8 POHDINTA

Ajatus Kallion seurakunnan päivänavausten tuottamisesta äänitteeksi ei lähtenyt siihen nousuun, kuin ennakkoon ajattelin. Alkuperäinen ajatus oli pitkälti se, että seurakunnan työntekijä tekisi äänitteen etukäteen ja valmis ohjelma toistettaisiin koulun keskusradiossa. Ajatus jalostui siihen suuntaan, että nuoret olisivat itse äänessä. Tässä tuli vastaan teknisiä ja toimituksellisia pulmia. Äänitykset eivät oikein olleet kenenkään hallussa. Itse olin tämän asian kanssa jossain vapaaehtoistyöntekijän roolissa. Tämä asetelma ei toiminut. Huomaan, että kokonaisuuden käsissä pitäminen ja ohjelmien tekeminen ei onnistu omalla vapaa-ajalla. Ehkä oikea ratkaisu olisi jonkinlainen radiokerho, joka lähtisi päivänavauksia toteuttamaan. Mutta kuka sitä vetäisi? Tämän kaltaisen äänitetuotanto kaipaisi työntekijän otetta.

Sillanpääasema ei toiminut suurena mullistajana uskontokasvatuksen saralla – vielä. Jotain merkitystä sillä silti oli. Pienet yritykset äänituotantojen parissa saattoivat ehkä nytkäyttää seurakunnan nuorisotyötä johonkin suuntaan. Yksi nuorista totesi bussissa mahdollisen radiokerhon olevan ”sikasiistii”. Tuo palaute rohkaisi ajattelemaan, että päivänavausten äänitetuotanto voisi toimia jonkinlaisena porttina ymmärtämään mediaa ja jos ei nyt syventymään, niin ainakin jollain tasolla tutustumaan uskonnolliseen ilmaisuun ja kirkon kieleen. Mediakasvatuksen muotona Sillanpääasema on mielestäni malliesimerkki. Päivänavausten ympärille voisi koota nuorista ringin, joka syventyisi äänituotantoihin. Se voisi rakentua kohti toimintaa, jossa tavoitteena olisi vaikka keran kuussa kuultava lähetys, joka olisi tehty ohjatusti. Tähän tavoitteeseen ei tällä yrittämällä päästy eikä se alkuperäinen määränpää ollutkaan. Uskontokasvatus taas ei ole pelkästään asioiden sanoittamista. Mikä tahansa yhteinen leikkikin seurakunnan toiminnassa saattaa saatella syvempien asioiden äärelle. Tällainen sisään rakennettu tavoite päivänavaustuotannoillakin voi olla. Sillanpääaseman tuotannoissa tekemisen muoto auttaa ymmärtämään mediaa ja sisällöt johdattelevat pohtimaan elämää, arvoja ja asenteita. Sillanpääasemassa on mahdollista korostaa diakoniatyötä. Jos aiheita haetaan Kallion seurakunnan alueen sosiaalista vastuuta kantavien järjestöjen ja niiden asiakkaiden taholta voi toimittajan roolissa oleva nuori saada kokemuksia, jotka muuten saattaisivat jäädä saamatta. Näiden tuntemusten suodattaminen ja jakaminen ikätovereille koulun keskusradion välityksellä sopisi varmasti myös perusopetuksen tavoitteisiin. Hukkaan se ei ainakaan valu.

Sillanpääasema voisi toimia osana oppilaitosyhteistyötä radioalalle kouluttavien koulujen kanssa. Kalliossa on Helsingin Evankelinen Opisto HEO, jonka opiskelijoille voisi antaa tehtäväksi olla toteuttamassa yhtä tai useampaa päivänavausäänitettä. Tässäkin kohtaa tarvittaisiin työntekijää, joka pystyisi ohjelmatuotantoa koordinoimaan.

Nuori kirkko odottaa nuorten ääntä. Aikataulua näille äänitteille ei ole vielä kukaan tiedossa. Kallion mallissa voitaisiin toimia erilaisten tahojen kanssa. Nuorison kanssa radiota ja mediaa tuottava kaupungin Happi on nuorisotyön muoto. Happi löytyy Kallion seurakunnan alueelta ja siellä on tekniikkaa ja valmius äänituotantoihin. Kalliossa on toiminut Alppilan työttömien radiokerho, jonka kanssa voisi toimia. Tässä mentäisiin myös diakoniatyön kentälle, jos työttömyys ajatellaan diakoniatyön yhdeksi alueeksi. Kalliossa Hämeentiellä on Lahiradio, joka on yksi neljästä Suomessa yhä toimivasta ei-kaupallisesta paikallisradiosta. Sinne voisi tarjota valmiita ohjelmia. Nuori kirkko on tätä kirjoittaessa saamassa radiojournalistiikkaa opiskelleen siviilipalvelusmiehen, joka kenties voisi olla linkki Kallion seurakunnan nuorten suuntaan ja osaltaan voisi vaikuttaa podcast-sivun rakentumiseen.

Helsingissä on poikkeuksellinen tilanne muuhun maahan verrattuna, että mm. seurakuntien Jouluradiota tuottava Toivontuottajat toimii alueella. Toivontuottajat on Helsingin, Espoon ja Vantaan luterilaisten seurakuntien mediatoimitus. Toivontuottajat voisi olla yhtenä apukätenä tässä. Toivontuottajat toimii kuitenkin seurakunnan verorahoilla ja voisi ajatella, että siitä löytyisi sellainen tuki, että äänitteitä nuorten voimin voisi saada aikaiseksi ikään kuin seurakunnan nuorisotyön äänenä.

Helsingissä voisi hakea tuotantokumppaniksi myös Metropolian opiskelijat. Vaskivuoren lukio Vantaalta tarjoaa opiskelijoilleen radion tekemisen mahdollisuutta. Samoin tekee Kallion lukio. Löytyisikö näistä sellainen kytkös, jotta nuorten kanssa saataisiin päivänavausäänitteitä aikaiseksi? Vantaankosken seurakunnalle tätä mahdollisuutta jo vinkkasinkin, sillä Vaskivuoren lukio on sen seurakunnan alueella. Lukiolaisilla tulisi ikätovereiden ääni kuuluviin. Laajasalon opistossa radiotyötä opiskellaan vuoden mittaisessa koulutusohjelmassa. Myös sen oppilaitoksen opiskelijat voisivat lähteä tuotantoihin mukaan. Varsinkin, jos tuottajan roolissa voisi olla seurakunnan työntekijä.

Miten Sillanpääaseman malli siirretään muualle? Paikallisesti voi kartoittaa äänityön tekemisen mahdollisuudet. Löytyykö kaupungista media-alan opiskelijoita? Tekniikan kanssa voidaan olla omavaraisia. Tekniikka on saatavilla ja suhteellisen edullista. Yhteistyökuvioiden luomisessa tarvittaisiin työntekijän työaika. Nuorisotyötä tekevällä työntekijällä olisi hyvä olla verkostoitumistaitoja tai suhteita ympäröivään maailmaan. Seurakunnat voisivat panostaa päivänavausten tuottamiseen koulutuksen kautta.

Se missä koen onnistuneeni, on kuitenkin hyvän idean kehittäminen ja kokeileminen sekä yhteistyön avaaminen. Luotan yhä ajatukseen siitä, että päivänavauksen voi nauhoittaa ja jollain notkealla tavalla toimittaa koulun omaan käyttöön koulun keskusradioon. Nämä ohjelmat olisivat jostain löydettävissä. Uskon yhä, että oikea paikka on Nuori kirkko ja sen verkkopalvelut. Luotan myös siihen ajatukseen, että noille sivuille tuotetut äänitteet voisivat olla kaikkialta kuunneltavissa ja samoin tuotanto voisi olla hajautettua. Osaamista ja näkemyksiä löytyy kaikkialta. Tällä tavoin voidaan helpottaa myös haja-asutusalueiden koulujen päivänavauksia. Ääni liikkuu netissä nopeasti, eikä työntekijän tarvitse välttämättä saapua paikalle autolla.

Valmistuvana sosionomina ja diakonina pohdin nuorten osallistumista ja sosiaalisen vastuun kokemista. Päivänavauksilla voisi olla kirkon työssä kasvattava merkitys. Uskontokasvatus hakee ehkä muotoaan. Lasten ja nuorten perheiden kontakti kirkkoon voi olla ohutta. Samoin median ympäröimänä lapsi tarvitsee ehkä opastusta ympäröivän informaatiotulvan tulkintaan tai käsittelyyn. Kallion seurakunnan alueella on poikkeuksellisen paljon sosiaalialan toimijoita, joiden sanoma on monessa kohtaa yhteistä kirkon julistuksen kanssa. Näistä järjestöistä ja yhdistyksistä nousevat kysymykset ja hätähuudot pitäisi saada kuuluviin. Leipäjono Kalliosta on lähes viikoittain televisiossa. Koululaisten havahtuminen yhteiskunnallisiin ongelmakohtiin voisi olla merkityksellistä kasvun kannalta. Koululaisista kasvaa seuraavat yhteiskunnan vastuunkantajat. Oman keskeneräisyyden tunnustaminen on ehkä taito, joka on opeteltava. Sosiaalialalla ja kirkon diakoniatyössä toimiminen on yhteistyötä eri tahojen kanssa. Se on myös kohtaamista, jota tätä työtä tehdessä olen opetellut.

Uskontokasvatus on tärkeä osa seurakunnan työtä. On kirkon etu, että nuorelle rakentuu pohtiva ja kriittinen identiteetti. Uskonnollista identiteettiä voi ja pitää rakentaa. Matkan varrella olen miettinyt myös mediakasvatuksen merkitystä. Mediakasvatus ja uskontokasvatus kulkevat rinnakkain. Olen käynnistänyt Herättäjäjuhlia välittävän

Körttiradion ja jo vuosia sitten haaveilin sen käytöstä myös Herättäjän rippikoulujen työn välineenä, jolloin ohjelmia voi tehdä rippikoululeirillä ja radioida myöhemmin. Nettijulkaiseminen on noille ohjelmille toinen mahdollinen julkaisukanava.

Sillanpääaseman eettiset kysymykset liittyvät nuoren äänen kuulumiseen. Päivänavauksessa aihe voi tulla lähemmäksi, jos kertojana on ikätoveri. Jossain tapauksessa tämä äänen kuuluminen voikin kääntyä negatiiviseksi. Voiko nuori epäkiitollisella tavalla leimautua, jos hänen äänensä on kuultavissa ja tunnistettavissa. Ajatukseni on kuitenkin se, että päivänavausäänitteen tai podcastin tekeminen olisi voimaannuttavaa ja luovuutta rakentavaa. Seurakunnan työntekijän kannustavalla roolilla on tässä suuri merkitys. Seurakunnan työntekijä on myös usein asiantuntija omien nuortensa rajojen ja osaamisen suhteen. Kaikista ei ole ääneen esiintymään, eikä kaikkien suinkaan ole pakko.

Tämän työn kirjoittamisaikaan uutisoitiin siitä, että koulun päivänavauksissa oli rikottu jonkun oppilaan uskonnonvapautta. Näin tapahtui mm. Oulussa, josta oli uutinen Iltä-Sanomien mobiiliuutisissa 7.4.2018. Uutinen perustui eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen huomautukseen, jonka hän oli antanut Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluille. Huomautuksen sisältönä oli uskonnottomien oikeus olla osallistumatta päivänavaukseen, joka tuossa koulussa oli seurakunnan keskusradiossa pitämä. Vaihtoehtoista tilaa ja paikkaa ei ollut osoitettu päivänavauksen ajaksi. On pohtimisen paikka, voiko seurakunta pitää koulussa päivänavauksen keskusradiossa. Tämäkin työ voisi osaltaan olla vaikuttamassa uskonnonvapautteen liittyvään keskusteluun. (Oikeusasiamiehen ratkaisu. EOAK/6540/2017.)

Oululaisen koulun saama huomautus sai helsinkiläisen Kirkko & kaupunki -seurakuntalehden päätoimittajan Jaakko Heinimäen kirjoittamaan aiheesta pääkirjoituksen. Siinä Heinimäki toteaa uskonnottomuuden painotuksen lopulta kaventavan koulujen mahdollisuutta käsitellä uskonnollisia asioita päivänavauksessa. Tilanne kääntyy siihen, että vain vapaa-ajattelijoiden tai uskonnottomien näkemys koulusta toteutuu. Uskonnottomuus on ainoa sallittu katsomus. (Heinimäki 2018, 2.)

Sillanpääasemassa en törmännyt ammattieettisesti hankaliin asetelmiin. Työn kautta syveni oma ajatus päivänavausten sisällöistä, kuten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Päi-

vänavausten aiheissa voi korostaa yhteiskunnan heikossa asemassa olevia. Tällä opetetaan samalla nuorelle diakoniatyön merkitystä. Sillanpääaseman tekovaiheissa sosionomille ja diakonille tärkeät kohtaamistaidot korostuivat. Työskentelyssä tärkeää oli kumppanuus seurakunnan työntekijän kanssa. Sosiaalialan palvelujärjestelmät eivät korostuneet, mutta Kallion seurakunnan alueen sosiaalialan toimijat otettiin huomioon. Sillanpääasema on ainutlaatuinen idea. Luovuus ja kyky yhdistää eri osajia on taito, joka kehittyi työn aikana. Opin myös suunnitelmallisuutta ja projektinhallintaa.

Diakoniatyön hengellinen ulottuvuus korostui kohtaamisissa nuorten kanssa. Tämä tapahtui kirkon nuorten toimintojen kautta. Nuorille oli selvää, että aihetta käsitellään osana seurakunnan toimintaa. Erityistä kristillistä julistusta yhdessä tekeminen ei toteuttanut. Se oli pikemminkin pohjavire kaiken takana. Sillanpääasema on lujasti kiinnittynyt kirkon kasvatustehtävään ja organisaatioon. Yhteistyössä näkyy myös moniammatillisuus. Kokemus armosta nousi vahvasti esiin. Työn keskeneräisyyden kohdalla opin tukeutumaan rohkaisuun, jonka Herättäjä-Yhdistyksen nuorisotyö on linjannut oman toimintansa tunnuksiksi: Sinä riität, sinä kelpaat, sinä et ole yksin.

LÄHTEET

- A 852/1998. Peruskouluasetus. Saatavilla 29.10.2018.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perusopetusasetus#L1P6>
- EOAK/6540/2017. Huomautus koulun uskonnollisen päivänavauksen järjestelyistä ja vaillinaisesta selvityksestä, Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu. Saatavilla 29.10.2018. <https://www.oikeusasiamies.fi/fi/ratkaisut/-/eoar/6540/2017>
- Heinimäki, J. (12.4.2018). Vakaumusten vieraanvaraisuus. *Kirkko ja kaupunki*, s. 2. Helsingin seurakuntayhtymä. Jäsentietojen vuositilasto 2017. Saatavilla 30.10.2018 https://www.helsinginseurakunnat.fi/material/attachments/9nyxbsVRH/vuositilasto_2017.pdf
- Hytönen, M. (2016). Kristillisen perinteen välittyminen. Teoksessa K. Ketola, M. Hytönen, V-M. Salminen, J. sohlberg & L. Sorsa. *Osallistuva luterilaisuus - Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012 – 2015: Tutkimus kirkosta ja suomalaisista* (s. 110-145). (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 125)
- Kallioniemi, A. (2001). Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus tiedonalana ja tutkimuskohteena. Teoksessa J. Salminen (toim.), *Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus* (s. 31–58). Helsinki
- Kiljunen, M. (2018). *Mielenrauhaa kuulokkeista - Laadukkaan meditaatiopodcastin tuottaminen* (Opinnäytetyö, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Televisio- ja radiotuotanto). Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018061213684>
- Kirkon tutkimuskeskus, <https://www.kirkontutkimuskeskus.fi/viz?id=42> luettavissa 23.10.2017
- Kujala, T. Lahti, J. & Tamminen, H. (1998). *Radiotyön perusteet – johdatus suoran lähtöksen tekemiseen*. Tampere: Gaudeamus.
- L 36/1973. Varhaiskasvatuslaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- L 731/1999. Suomen perustuslaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki#L2P11>

- L 453/2003. Uskonnonvapauslaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030453>
- Mediakasvatusseura. Mitä on mediakasvatus? Saatavilla 26.10.2018 <http://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/>
- Mellin, R-L. (2007). *Kirkon ja koulun näkemyksiä uskonnollisten päivänavausten merkityksestä koulussa* (Pro gradu –tutkielma, Helsingin yliopisto, Soveltavan kasvatustieteen laitos).
- Merilampi, R-S. (2014). *Mediakasvatuksen perusteet*. Helsinki: BTJ Finland oy
- Niemelä, K. (2004). Kirkon kehityssuunnat. Oppilaitostyö. Teoksessa K. Kääriäinen, M. Hytönen, K. Niemelä, K. Salonen (toim.) *Kirkko muutosten keskellä – Suomen evankelisluterilainen kirkko vuosina 2000 – 2003*. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 89)
- Oinaala, S. (5.4.2018). ”Maailmalla on kuuntelemisen vallankumous käynnissä”. *Helsingin Sanomat*, s. B3
- Peura, P. (2005). Aamuhartaudesta päivänavaukseen. Teoksessa H. Laaksola & P. Peura (toim.). *Arvokkaat aamut - Päivänavaustekstejä ja –ideoita*. (s. 13–15). (PS-kustannus)
- Pyysiäinen, M. (1994). Uuden päivän alku, päivänavauskäytäntö peruskoulussa ja lukiossa sekä opettajien käsityksen päivänavauksesta. Käytännöllisen teologian laitoksen julkaisuja, Helsinki 1994
- Salminen, J. (2001) Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus historiallis-yhteiskunnallisessa kontekstissa. Teoksessa J. Salminen (toim.), *Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus* (s. 1–28). Helsinki
- Salojärvi, P. (2018). Diakoniatyön arki. Teoksessa P. Isomäki, J. Lehmusmies, P. Salojärvi & V. Wallenius. *Diakoniabarometri 2018 – Yksinäisyyden monet kasvot*. (Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 56). Saatavilla [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/06C1D4C467FB78BCC22582FD00359765/\\$FILE/KKH_Diakoniabarometri_2018_verkko_18_08_14.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/06C1D4C467FB78BCC22582FD00359765/$FILE/KKH_Diakoniabarometri_2018_verkko_18_08_14.pdf)
- Sintonen, S. (2005) Asiantuntijanäkökulmia mediakasvatuksen kehittämiseen. Teoksessa S. Kotilainen & S. Sintonen (toim.) *Mediakasvatus 2005 – Kansalliset kehittämistarpeet* (s. 28–30). Oikeusministeriön julkaisu 5/2005.
- Suomen ev.lut. kirkko. Nelivuotiskertomukset. Kasvatus. Saatavilla 30.10.2018 <https://www.kirkontutkimuskeskus.fi/viz?id=42>

Tekijänoikeus.fi. Mitä on tekijänoikeus? Saatavilla 26.10.2018. <https://tekijanoikeus.fi/tekijanoikeus/>

Teosto. Musiikki kunnan toiminnassa, käytötapaohjeet erityisehdot. Saatavilla 26.10.2018 <https://www.teosto.fi/teosto/artikkelit/musiikki-kunnan-toiminnassa-erityisehdot>

Tirri, K. (2001) Varhaiskasvattajan eettiset haasteet. Teoksessa J. Salminen (toim.), *Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus* (s. 97–106). Helsinki

Ubani, M. (2013). *Peruskoulun uskonnonopetus*. Juva: PS-kustannus.

YK:n yleissopimus lasten oikeuksista (1989). Saatavilla https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

LIITE 1. Sähköposti alueen kouluille

Hei!

Toteutamme Kallion seurakunnassa mallin, jossa koulun päivänavaus tehdään etukäteen nauhoituksena. Kyseessä on radiosta tuttu tapa nauhoittaa valmis ohjelma, jossa on radio-ohjelman elementtejä: musiikkia, taustäääniä ja efektejä, puhetta ja hiljaisuutta. Tämä valmis nauhoitettu päivänavaus toimitetaan koululle, jossa keskusradio toimii tavallaan radioasemana. Hanke kantaa nimeä Sillanpääasema ja on samalla sosionomi-diakoniopiskelijan opinnäytetyö. Toivoisimme tälle pilottihankkeelle ja päivänavauksille yhteistyötä teidän koulunne kanssa.

Kallion seurakunnalle tärkeinä aiheina ovat diakoniatyöstä nousevat teemat: Kun kaikilla ei ole mahdollisuutta omaan kotiin. Kun sairastuminen muuttaa ihmisen toiseksi. Jos aamulla ei ole mitään mihin lähteä. Kun pelottaa tai jää yksin. Diakoniatyö kohtaa kaikista heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä riippumatta siitä kuuluuko kirkkoon tai mistä ihminen on kotoisin.

Käsiteltävinä asioina on myös kouluikäisten elämää koskettavat teemat kuten kiusaaminen, anteeksipyyttäminen ja –antaminen, sekä kaikkien ihmisten arvokkuus. Mahdollista on käsitellä myös aiheita, jotka nousevat teidän koulustanne.

Kallion seurakunnalle on tärkeää kertoa myös kirkkoon liittyvistä asioista; Miksi joulua vietetään? Keitä olivat itämaan tietäjät? Mitä tarkoittaa paasto? Pääsiäisen sanoma. Mikä kumma on kirkkovuosi?

Sillanpääasemassa yhtenä elementtinä on mediakasvatus, joka toteutuu oppilaiden itsensä tekemillä sisällöillä. Kallion seurakunnan toiminnassa on mukana aktiivisesti useita koulunne oppilaita. Myös heidän osaamiselle löytyy näissä päivänavauksissa käyttöä. Kevään aikana esim. Kallion seurakunnan isokset voivat johdatella kohti kesää ja rippileirejä omalla äänituotannollaan. Kallion seurakunnan äänituotannoissa yhtenä toteuttajana on Alppilan työttömien radiokerho. Näillä päivänavauksilla on sen myötä myös sosiaalinen ulottuvuus.

Valmiit ohjelmat on tarkoitettu koota talteen nettisivustolle, josta niitä voi vapaasti jatkossa käyttää oppimateriaalina.

Ystävällisesti teidän, sosionomi-diakoniopiskelija Aapo Rikala, Kallion seurakunnan pastorit Mari Mattsson, Visa Viljamaa ja Laura Huovinen

LIITE 2. Vanhempien suostumus

SUOSTUMUS

Huollettavani _____ ääni saa kuulua Sillanpääaseman päivänvauksissa koulujen keskusradiossa ja Nuori Kirkko ry:n nettisivujen kautta netti- ja mobiililaitteissa julkisesti.

Nuoren kuva voi näkyä Nuori kirkko ry:n ja Kallion seurakunnan nettisivuilla tai Sillanpääasemaa käsittelevissä lehtiartikkeleissa, sekä edeltävien markkinoinnissa.

Paikka: _____

Aika: _____

Huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys: _____